

Sygn. akt II PK 102/15

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa Z. D.

przeciwko A. P.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 listopada 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 10 lipca 2014 r., sygn. akt III APa 31/14,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od powoda Z. D. na rzecz pozwanej A. P. 1. 800 (jeden tysiąc i osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 10 lipca 2014 r. oddalił apelację skarżącego powoda Z. D. od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z 27 lutego 2014 r., którym oddalono jego powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty z 29 kwietnia 1994 r., sygn. akt V Np 3/94, Sądu Rejonowego w Wałbrzychu w zakresie odsetek za okres od 6 grudnia 1993 r. do 15 lipca 2007 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym ma wynikać z tego, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał zarzutu naruszenia zasad współżycia społecznego i pominął go w uzasadnieniu swojego wyroku, natomiast Sąd Apelacyjny oddalił apelację w oparciu o ten właśnie nierozpoznany wcześniej zarzut. Sąd drugiej instancji uznał merytoryczną zasadność powództwa, której odmówił Sąd pierwszej instancji i z tego powodu zaniechał rozpoznania zarzutu pozwanej, w oparciu o który Sąd drugiej instancji oddalił apelację. W ten sposób strona pozwana została pozbawiona możliwości obrony swego prawa w postępowaniu odwoławczym, naruszony został przepis art. 379 pkt 5 k.p.c., wobec czego skarga jest oczywiście uzasadniona. Uchybienie to stanowi również naruszenie konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego wyrażonej w art. 176 Konstytucji.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia art. 5 k.c., przez niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy zachowanie powoda od uprawomocnienia się nakazu zapłaty nie było bezprawne. Wierzytelność nie była zaspokajana z powodu braku możliwości zarobkowych wywołanych ciężką chorobą. Natomiast przestępstwo zostało popełnione w 2012 r., a więc po 18 latach od nakazu zapłaty i ocena czynu nie powinna rozciągać się na wcześniejsze lata, których dotyczy roszczenie skarżącego. Ponosi podwójną odpowiedzialność, gdyż z uzasadnienia wyroku wynika, że gdyby nie przestępstwo to powództwo zasługiwałoby na uwzględnienie. Odpowiedzialność finansowa jest rażąco niewspółmierna. Zachowanie powoda nie uchybia społeczno-gospodarczemu przeznaczeniu prawa do stwierdzenia przedawnienia odległych odsetek a także nie narusza praw pozwanej, której należności nieobjęte petitum pozwu nie mogą być naruszone przez uwzględnienie powództwa. Sąd nie wskazał konkretnej zasady, którą powód miałby naruszyć.

Pozwana wniosła o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. i dlatego nie został uwzględniony.

Nie spełnia się podstawa nieważności postępowania z 379 pkt 5 k.p.c., gdyż odnosi się do naruszenia przepisów o postępowaniu a nie do przepisów prawa materialnego, na podstawie których sąd rozstrzyga spór. Przepis art. 5 k.c. należy do prawa materialnego. Jego zastosowanie podlega kontroli w ramach materialnej podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. a nie procesowej podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Zastosowanie art. 5 k.c. nie może być kwalifikowane (ujmowane) jako nieważność postępowania, gdyż względna przyczyna nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. może być aktualna tylko w przypadku wadliwości procesowej.

Oceny tej nie zmienia zarzut o naruszeniu zasady dwuinstancyjności postępowania, albowiem sąd drugiej instancji ustala stan faktyczny (art. 382 k.p.c.) i suwerennie stosuje prawo materialne, czyli może nawet rozstrzygnąć odmiennie niż sąd pierwszej instancji (art. 386 § 1 k.p.c.). W żadnej mierze nie jest to w konflikcie z zasadą dwuinstancyjności postępowania. Powołany art. 176 ustawy zasadniczej potwierdza, że postępowanie przed sądami określają ustawy (K.p.c.). Sąd drugiej instancji może rozstrzygać na podstawie art. 5 k.c., nawet gdy w apelacji nie został podniesiony zarzut w tej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2007 r., I PK 263/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 186).

Wniosek nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie art. 5 k.c. i stwierdził, że uwzględnienie powództwa byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Generalnie można przyjąć, że na sądzie nie spoczywa obowiązek sformułowania skonkretyzowanej zasady (zasad) współżycia społecznego, z którą sprzeczne jest roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2009 r., I PK 18/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 156). Niemniej odwołanie się przez Sąd Apelacyjny do tej zasady ma wyraziste podstawy. Wszak stwierdził, że powód przez ponad 20 lat uchylał się od zapłaty. Pozwana przez większy okres czasu bezprawnego działania powoda była osobą niepełnoletnią i nie może ponosić konsekwencji nieudolnego

działania swego przedstawiciela w zakresie egzekwowania należnych jej wierzytelności.

Jeżeli rozstrzygnięcie Sądu powszechnego oparte jest na szczególnej klauzuli generalnej sprzeczności prawa z zasadami współżycia społecznego, to kontrola kasacyjna musi uwzględniać funkcję takiego przepisu (art. 5 k.c.) w systemie prawa. Oznacza to, że gdy Sąd powszechny przedstawia racjonalne i zasadne argumenty, które przemawiają za stosowaniem tej klauzuli, to podważenie takiego rozstrzygnięcia wymagałoby wykazania błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania takiej szczególnej regulacji (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Choroba skarżącego nie zwalnia go od długu. Sąd wskazał na działanie niezgodne z prawem (przestępcze), ukierunkowane na uwolnienie od odpowiedzialności (wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z 25 kwietnia 2013 r., II K 1448/12). Pozwana musiała dochodzić ochrony swoich praw w kolejnym postępowaniu, w którym stwierdzono nieważność umowy zawartej przeciw jej wierzytelności (wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z 25 września 2013 r., I C 310/13).

Nie jest niesprawiedliwa końcowa ocena Sądu Apelacyjnego, że udzielenie powodowi ochrony byłoby sprzeczne z unikaniem przez lata wykonania wyroku i działaniami nagannymi z punktu widzenia zasad współżycia społecznego i sprzecznymi z prawem. Sąd nie rozstrzygnął z urzędu o sprzeczności powództwa z zasadami współżycia społecznego lecz na zarzut pozwanej. Orzeczenie na podstawie art. 5 k.c. mieści się w granicach prawa, a zatem nie można przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.